

Az MKM üdvözlete

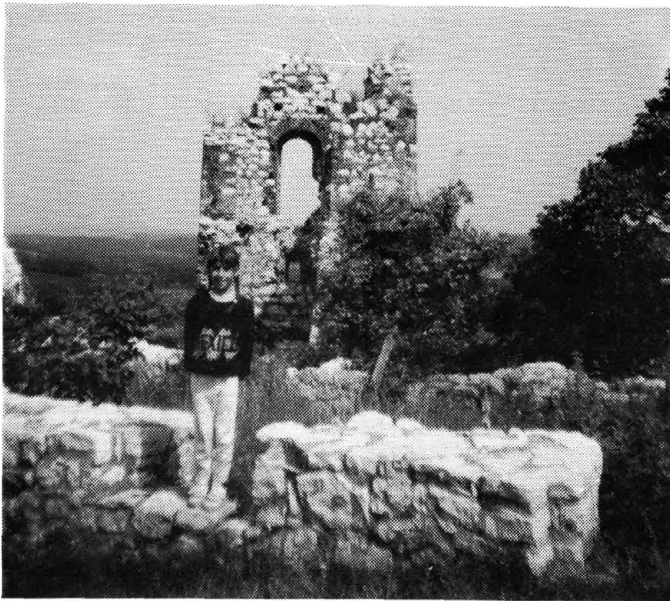
**Tisztelt Vándorgyűlés!
Tisztelt Elnökség!
Hölgyeim és Uraim!**

A Művelődési és Közoktatási Minisztérium üdvözlétét kívánom kifejezni a Vándorgyűlés résztvevőinek. A meghívást köszönve – s gratulálva a szervezéshez a Magyar Könyvtárosok Egyesületének – egyben meg szeretném köszönni Hajdú-Bihar Megye Közgyűlésének és Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzatának a rendezvény támogatását s a Debreceni Agrártudományi Egyetemnek a Vándorgyűlés vendégül látását.

A minisztérium üdvözlétét átadva azonban jól tudom, hogy tárcánktól Önök az üdvözlő szavaknál többet várnak. Ezért az ünnepi alkalmat és találkozájuk több mint négyszáz résztvevőjének jelenlétét felhasználva röviden ismertetném azokat a kezdeményezéseket, amelyeket az MKM a könyvtárak érdekében az elkövetkező időszakban újtukra kíván bocsátani.

A Vándorgyűlésen jelenthetjük be első ízben nyilvánosan három új pályázatunkat, melyek közül az elsőt, az „Év könyvtára” pályázatot a tárca Könyvtári Osztálya hirdette meg, szeptember 10-i határidővel, s egy szakmai zsűri döntése alapján a kitüntető cím átadására dr. Magyar Bálint miniszter úr hirdeti meg az önkormányzatok számára a „Könyvtárpártoló Önkormányzat–1996” cím és támogatás elnyerésére kiírt pályázatot, melyet három igazgatási szint szerinti (községi, városi, megyei) kategóriákban 2-2 millió, összességében 6 millió forintos támogatás elnyerését teszi lehetővé azoknak az önkormányzatoknak, amelyek lakosságuk arányához képest 1996-ban a legtöbbet fordítják könyvtáraik könyvés és dokumentum beszerzésére. A szeptember 30-i határidővel elnyerhető, egymillió, 600, illetve 400 ezer forintos kategóriánkénti támogatást kulturális célra fordíthatják az önkormányzatok, s erről 1997-ben a nyilvánosság előtt is beszámolhatnak. E kiírást évről évre meg kívánjuk a későbbiekben ismételni, hasonlóképpen a Közművelődési Főosztály által most meghirdetett, hiánycsúszatok kiadását illetve utánnomását célul tűző pályázati kiíráshoz. Ez utóbbi megpályázható könyveit a Magyar Könyvtárosok Egyesületének úgynevezett Desideratálistájának alapján Önök, a könyvtárosok szűkíthetik le 98 tételből öt olyan kiadandó műre, melyet a főosztály ezt követően pályázati úton a könyvkiadóknak ajánl fel megjelentetésre, hogy a legkedvezőbb mutatókat felajánló nyertes kiadóktól a lehető legnagyobb példányszámban, összességében hatmillió forint keretösszegetben vásárolhassuk meg az újranomott könyveket az azokat igénylő könyvtárak számára.

Várhatóan jóval nagyobb nagyságrendű kezdeményezések is megvalósulnak a közeljövőben. A privatizációs bevételekből származó kamatmegtakarítások terhére mintegy 100 millió forintot szándékozik fordítani a tárca a közkönyvtárak fejlesztésére. Hosszabb távú programunk szerint, előkészítés alatt álló kormány-

A csészneki várban

előterjesztés alapján az MKM várhatóan vezető szerepet fog játszani a magyar államiság ezeréves fennállása 2000-ben történő megünneplésének megszervezésében. Ezt az ünnepet a harmadik évezredbe lépő Magyarország modern államiságához méltóan kívánjuk felépíteni, így egy 1997-től 2000-ig tartó program keretében két fő irányt tűztünk ki célul: műemlékeink és nemzeti intézményeink rekonstrukciójának, felújításának, illetve felépítésének ügye mellett a másik kiemelt szerepet az ország kulturális informatikai fejlesztése, mindenekelőtt a könyvtárakra épülő telematikai fejlesztése tölti be a tervezett programban. A tervezet, mely más tárcákat is bevon az előkészítő munkába, több milliárd forint nagyságrendű. Mindkét informatikai fejlesztési programmal természetesen kapcsolódni kívánunk a Nemzeti Informatikai Stratégiához, illetve az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság ugyancsak több évre kiterjedő informatikai pályázataihoz.

Végezetül engedjék meg, hogy – talán szokatlan módon – ne saját tárcánk miniszterének, hanem a Pénzügyminisztérium vezetőjének szavait idézzem köszöntésem zárásaként. Dr. Magyar Bálint miniszter úr levelére válaszolva, melyben Ő a korábbiakban már tervezett könyvtári, irodalomtámogatási és könyvkiadási fejlesztések kérdését vetette fel, dr. Medgyessy Péter pénzügyminiszter úr a következőket írta: „Egyetértek Önnel abban, hogy a kultúra támogatásán belül a közkönyvtáraknak kulcsszerepük van.”

Azt hiszem, ritkán olvashatók ilyen biztató szavak e posztról. Azonban mi azt is tudjuk, hogy a könyvtárak támogatása mellett a könyvtárak világában a kulcsszerepet maguk a könyvtárosok töltik be. Kezdeményezéseink az Ő munkájukat is segíteni kívánják, s e munkához, a kulcsszerep betöltéséhez kívánok most jó kedvet és kedélyt a XXVIII. Vándorgyűlés résztvevőinek.

dr. Striker Sándor

Desiderata

ÚJ KIADÁSRA, UTÁNYOMÁSRA JAVASOLT MŰVEK LISTÁJA 1996. augusztus

ALBEE, Edward
Drámák. Bp. Európa. 1971.

ALLPORT, Gordon
A személyiség alakulása.
Bp. Gondolat 1985

ALLPORT, Gordon
Az előítélet. Bp. Gondolat. 1977.
[Társadalomtudományi könyvtár.]

Angol reneszánsz drámák.
1-3 köt. Bp. Európa. 1961.
(A világirodalom klasszikusai)

ANTAL - CSONGOR - FODOR
A világ nyelvei. Bp.
Gondolat. 1970.

ARISZTOTELÉSZ
Nikomakhoszi etika.
Bp. Európa. 1987.

ARISZTOTELÉSZ
Retorika. Bp. Gondolat. 1982.

ARNHEIM,
A vizuális élmény.
Bp. Gondolat. 1979

BAHTIN, M.M.
A szó esztétikája. Vál. tanul-
mányok. Bp. Gondolat. 1976.

BÁLINT Sándor
Karácsony, húsvét, pünkösd.
A nagyünnepok hazai és közép-európai
hagyományvilágából.
Bp. Szent István Társulat. 1976.

BÁLINT Sándor
Ünnepi kalendárium. A Mária-ünne-
pek és jelesebb napok hazai és közép-
európai hagyományvilágából. 1-2 köt.
Bp. Szent István Társulat. 1977.

BARABÁS Jenő - GILYÉN Nándor
Magyar népi építészet.
Bp. Műszaki Kvk. 1987.

BÁRCZI Géza
A magyar nyelv életrajza.
Bp. Gondolat. 1975.

BECKETT, Samuel
Drámák. Bp. Európa. 1970.

BÉCSY Tamás
Mi a dráma? Bp. Akad. K. 1987.

BROOK, Peter
Üres tér. Bp. Európa. 1973.
(Modern könyvtár)

CHAUNU, Pierre
A klasszikus Európa.
Bp. Gondolat. 1971.

DICKENS, Charles
Dombey és fia. Bp. Európa. 1960.

DICKENS, Charles
A Pickwick klub. Bp. Európa. 1976.

DICKENS, Charles
Szép remények. Bp. Európa. 1959.

DÜRKHEIM, Émile
Az öngyilkosság. Bp. KJK. 1982.

DÜRKHEIM, Émile
A társadalmi tények magya-
rázatához. Bp. KJK. 1978.

ELIAS, Norbert
A civilizáció folyamata. Szocio-
genetikus és pszichogenetikus
vizsgálódások. Bp. Gondolat. 1987.
[Társadalomtudományi könyvtár.]

ENTZ Géza
A gótikus építészet Magyarországon.
Bp. M. Helikon-Corvina-Európa. 1974.

ENTZ Géza
A gótika művészete.
Bp. Corvina. 1978.

FALUS Róbert
Az antik világ irodalmi.
Bp. Gondolat. 1980.

FERGE Zsuzsa
Fejezetek a magyar szegény-politika
történetéből. Bp. Magvető. 1986.
[Gyorsuló idő.]

GADAMER, Hans-Georg
Igazság és módszer. Egy filozófiai
hermeneutika vázlatja.
Bp. Gondolat. 1984.

GYÓRFFY György
István király emlékezete.
Bp. Európa. 1987.

HEGEDŰS Géza
Kecskeének, azaz két és fél évezred
drámatörténete. Bp. Gondolat. 1969.

HERODOTOS
A görög-perzsa háború.
Bp. Európa. 1989.

HESIODOS
Istenek születése. Bp. Akad. Kiadó.
1967. [Ökortudományi Társaság
kiadványai.]

HOBBS, Thomas
Leviatan vagy az egyházi és világi
állam anyaga, formája, története. Bp.
Gondolat. 1970.

HOFMANN, Werner
A modern művészet alapjai.
Bp. Corvina. 1974.

HUIZINGA, Johan
A középkor alkonya.
Bp. Helikon. 1983.

IBSEN, Henrik
Színművei. 1-2 köt.
Bp. M. Helikon. 1966.

ITTEN, Johannes
A színek művészete.
Bp. Corvina. 1978.

JAKOBSON, Roman
Hang-jel-vers. Bp. Gondolat. 1972.

JAKOBSON, Roman
A költészet grammatikája.
Bp. Gondolat. 1972.

JOYCE, James
Dublini emberek.
Bp. M. Helikon-Európa. 1970.

JOYCE, James
Ifjúkori önarckép.
Bp. Szépirod. Kiadó. 1982.

KECSKÉS András
A magyar vers hangzás szerkezete.
Bp. Akad. K. 1984.

KECSKÉS András
A vers hangzásvilága
Bp. Tankvk. 1981.

KÉKI Béla
Az írás története.
Bp. Gondolat. 1975.

KEMÉNY Zsigmond
Ozveggy és leánya.
Bp. Szépirod. K. 1967.

KEMÉNY Zsigmond
A rajongók - Zord idő.
Bp. Szépirod. K. 1975.

- A képzőművészet iskolája. 1-2. köt.
Bp. Képzőműv. Alap. 1976-1977.
- KLANICZAY Tibor
Reneszánsz és barokk.
Bp. Szépirod. K. 1961.
- Klasszikus német kisregények.
Vál. Lator László. Bp. M. Helikon -
Európa. 1968.
- KOTT, Jan
Kortársunk Shakespeare.
Bp. Gondolat. 1970.
- KULCSÁR Zsuzsanna
Így éltek a lovagkorban. Nyugat-
Európa a XI-XV. században.
Bp. Gondolat. 1967.
- LÁSZLÓ Gyula
Az ősemlék művészete.
Bp. Corvina. 1968.
- LÁSZLÓ Gyula
A népvándorlások művészete
Magyarországon.
Bp. Corvina. 1974. [Hereditas.]
- LEAKEY, Roger Lewin
Fajunk eredete. Bp. Gondolat. 1986.
- LE GOFF, Jacques
Az értelemiség a középkorban. Bp.
Magvető. 1979. [Gyorsuló idő.]
- LE ROI-GOURHAN, André
Az őstörténet kultuszai. Bp. Kozmosz.
1985. [Az én világom.]
- LESSING, Gotthold Ephraim
Válogatott esztétikai írásai.
Bp. Gondolat. 1982.
- LESSING, Gotthold Ephraim
Bölcs Náthán. Drámai költemény.
Bp. M. Helikon. 1979.
- A magyarországi művészet története.
Foszerk. Fülep Lajos. Bp. Corvina.
1970. 1. szövegkötet. 2. képkötet
- MALINOWSKI, Bronislaw
Baloma. Bp. Gondolat. 1972.
- MERTON, Robert K.
Társadalomelmélet és társadalmi
struktúra. Bp. Gondolat. 1980.
[Társadalomtudományi könyvtár.]
- MILLAR, Susanna
Játépszociológia. Bp. KJK. 1973.
- MILLER, Arthur
Drámák. Bp. Európa. 1974.
- MÓCSY András
Pannónia a késői császárságban.
Bp. Akad. K. 1975.
- MÓCSY András
Pannónia a korai császárság
idején. Bp. Akad. K. 1974.
- MONTÁGH Imre
Figyelem vagy fegyelem. Az előadói
magatartás. Bp. Kossuth. 1986.
- MONTESQUIEU
A törvények szelleméről.
Bp. Akad. K. 1968.
- MROZEK, Slawomír
Drámák. Bp. Európa. 1980.
- NYÍRI Tamás
Alapvető etika. Bp. Szent István
Társulat. 1988.
- PECK, David - WHITLOW, David
Személyiségelméletek.
Bp. Gondolat. 1983.
- PIGOTT, Stuart
Az európai civilizáció kezdetei.
Bp. Gondolat. 1987.
- PIRENNE, Henri
A középkori gazdaság és társadalom
története. Bp. Gondolat. 1983.
- PLATON
összes művei. 1-3. köt.
Bp. Európa. 1984.
- PLUTARKHOSZ
Párhuzamos életrajzok.
Bp. M. Helikon-Európa. 1978.
- Reklámpszichológia.
Bp. K.J.K. 1974.
- RITOÓK - SARKADY - SZILÁGYI
A görög kultúra aranykora
Homérosztól Nagy Sándorig.
Bp. Gondolat. 1984.
- Római költők antológiája.
Bp. Európa. 1963.
- ROUSSEAU, Jean-Jacques
Emil vagy a nevelésről.
Bp. Tankvk. 1978.
- ROUSSEAU, Jean-Jacques
Értekezések és filozófiai levelek.
Bp. M. Helikon-Európa. 1978.
- SARTRE, Jean-Paul
Drámák. Bp. Európa. 1975.
- SCHILLER, Friedrich
Drámák. Bp. Európa. 1980.
- SEVCSIK Jenő
Fényképészet. Bp. Műszaki K. 1982.
- SIMONYI Károly
A fizika kultúrtörténete.
Bp. Gondolat. 1986.
- SPINOZA, Benedictus de
Etika. Bp. Gondolat. 1979.
- Színház és stadion. Összeáll. Ritóók
Zsigmond. Bp. Gondolat. 1968.
[Európai antológia.]
- SZÚCS Jenő
Nemzet és történelem.
Bp. Gondolat. 1984.
- VAYER Lajos
Az itáliai reneszánsz.
Bp. Corvina. 1982.
- WEAVER, Warren
Szerencsekisasszony. A valószínűség
elmélete. Bp. Gondolat. 1979.
- WEBER, Max
Allam, politika, tudomány.
Bp. KJK. 1970.
- WEBER, Max
Gazdaság és társadalom.
Bp. KJK. 1987.
- WEDEKIND, Frank
Drámák. Bp. Európa. 1980.
- WEIL, Simone
Ami személyes, és ami szent.
Bp. Vigilia. 1983. [Vigilia könyvek.]
- WELLEK, René - WARREN, Austin
Az irodalom elmélete.
Bp. Gondolat. 1972.
- WALLERSTEIN, Immanuel
A modern világgazdasági rendszer
kialakulása. Bp. Gondolat. 1983.
- WILI IAMS, Tennessee
Drámák. Bp. Európa. 1964.
- A fenti listából szíveskedjen
5 címet kiválasztani és 1996.
szeptember 30-ig eljuttatni az
MKM Közművelődési Főosztálya
címére: Budapest, Pf. 1. 1884
A legtöbb szavazatot kapott művek
megjelentetésére a könyvtárak
igénye alapján pályázatot írunk ki
és ezeket a műveket a könyvtárak
számára megvásároljuk.
A címlistát Havas Katalin, a FSZEK
munkatársa készítette.*

Az EBLIDA, az európai támogatási programok és a magyar könyvtárak

Az EBLIDA, a betűszót feloldva: European Bureau of Library, Information and Documentation Associations (az európai könyvtári, tájékoztatási és dokumentációs egyesületek szövetsége), kormányoktól független, nem kereskedelmi jellegű „ernyő”-szervezet, azaz szövetség. 1992-ben 11 könyvtári egyesület alapította. Azóta már 40 teljes jogú és 70 társult tagja van, az utóbbiak között a Magyar Könyvtárosok Egyesülete, a Könyvtártudományi és Módszertani Központ és az Országos Széchényi Könyvtár. (Az alapító okirat szerint teljes jogú tagok az Európai Unió tagállamainak könyvtári egyesületei lehetnek.)

Fő feladata a könyvtárak és a könyvtárosok érdekeinek képviselése az Európai Bizottság, az Európai Parlament és az Európai Unió más intézményei (Európai Minisztertanács, a Régiók Bizottsága, Gazdasági és Társadalmi Bizottság) előtt, olyan kérdésekben, mint a szerzői jog, a művelődés egésze, az információtechnológia, a kialakulóban lévő információs társadalom hatása a könyvtárakra, és a tagok közötti együttműködés.

Az EBLIDA alapító tagjai felismerték, hogy sok területen az országos törvényhozás kérdései már az európai törvényhozásban eldőlnék, még azelőtt, hogy az országos parlamentek ezekkel a kérdésekkel egyáltalán foglalkozni kezdenének. Ennek következtében az új európai irányelvek és ajánlások gyakran figyelmen kívül hagyták a könyvtárak és más tájékoztatási intézmények igényeit. Tudnunk kell még, hogy az Európai Unió a tagországok országos politikáját a következőképpen befolyásolja: az európai törvényhozás határozatait vagy közvetlenül országos jogszabályként kell alkalmazniuk, vagy pedig legalább az országos jogszabály keretében el kell fogadniuk.

Az egyesületi szövetséget létrehozó munkacsoport a brit könyvtárosegyesület kezdeményezésére alakult. Időközben a kölcsönzési joggal kapcsolatos irányelvről folytatott vita kedvezőtlenül alakult. Ez is hozzájárult ahhoz, hogy az EBLIDA már egy éven belül létrejött. Elnöke jelenleg a dán Søren Møller. Munkáját 9 további elnökségi tag segíti, különböző európai tagországok képviselői. Az EBLIDA székhelye Hágában van és Brüsszelben is van egy irodája.

Az *Európai Bizottság* csak négy év után ismerte el az EBLIDA-t az európai könyvtári világ képviselőjeként. (Amikor az Európai Bizottságot említem, mindenekelőtt a XIII-as Főigazgatóságra gondolok, amely a könyvtári programot gondozza, továbbá a X-es Főigazgatóságra, amely a művelődési területtel foglalkozik és a III-as Főigazgatóságra, amely az információtechnológiáért felelős.) Az *Európai Parlamenttel* jók a kapcsolataink, rendszeresen meghívják az EBLIDA-t nyilvános meghallgatásokra és fórumokra, hogy megismerjék álláspontját. Az EBLIDA-nak megfigyelői státusza van a *Szellemi Tulajdon Világszervezetében* Genfben. Jók a kapcsolatai a strassbourgi *Európa Tanáccsal* is. Jövőre közös konferenciát tervezünk a közép- és kelet-európai könyvtári egyesületekkel.

A titkárság képviselője rendszeresen részt vesz az *Európai Parlament Kulturális és Jogi Bizottságának* ülésein. Az ott szerzett híreket és információkat továbbadjuk tagjainknak, hogy állást foglalhassanak és módosítási javaslatokkal élhessenek, amelyeket aztán továbbítunk az illetékes európai képviselőknek. Ezeket a javaslatokat a képviselők felvethetik a bizottsági üléseken, végül akár az Európai Parlament közgyűlése elé is kerülhetnek. Az EBLIDA *munkacsoportjai* állást foglalnak az Európai Bizottság programtervezeteiről, az ún. zöld könyvekről vagy törvénytervezetekről, amelyeket aztán a megfelelő helyre továbbítunk. A *titkárság* ezenkívül egyes projektekbe is bekapcsolódik, mégpedig oly módon, hogy segíti a partnerek közötti kapcsolatfelvételt.

A tagok tájékoztatására szerkesztjük a havonta megjelenő „Hot News” c. összeállítást. Ez beszámol az európai intézmények, valamint a művelődéssel kapcsolatos programok híreiről, a képzési és továbbképzési programokról, a könyvtárakat érintő törvényhozási fejleményekről és az európai térségben rendezett nemzetközi konferenciákról. A Hot News-t kiegészíti a kéthetente megjelenő „Update”. Ez dióhéjban felsorolja az Európai Minisztertanács irányelveivel és ajánlásaival kapcsolatos legújabb fejleményeket, tartalmazza az új pályázati kiírásokat, hírt ad az európai képviselők könyvtárakat érintő interpellációiról. Ezeket a közleményeket az egyes lapszámokban szinte folytatásos történetként olvashatják, ugyanis az Európai Bizottság eredeti programtervétől a végső pályázati kiírásig akár több év is eltelhet. Ez idő alatt egyébként a terveket módosítani lehet – és itt lép színre a lobbyszási tevékenység.

Tudjuk, hogy nem egyszerű eligazodni az európai támogatási lehetőségek dzsungelében. Ezért az EBLIDA rendszeres, a könyvtárakra szabott információkkal szeretné segíteni a folyamatos áttekintést. Az „*Information Europe*” c. negyedéves magazin részletes háttérjelentéseket ad a folyamatban lévő projektekről, beszámol a Bizottság és a Parlament, valamint az európai országok könyvtári híreiről.

Az EBLIDA támogatja tagjainak együttműködését *közös projektek* keretében. Ilyen például a Nagy-Britanniában már sikeres „Public Information Relays” koncepció átadása más országok számára. E koncepció értelmében a közkönyvtárak közvetítik a polgárok számára az Európai Unióval kapcsolatos információkat.

Természetesen a *társult tagok* is megkapják mindezeket az információkat, sőt lehetőségük van arra is, hogy aktívan beleszóljanak az EBLIDA munkájába. Meghívást kapnak az éves közgyűlésekre, ahol eldől, hogy melyek lesznek az EBLIDA további munkájának súlyponti kérdései. Közreműködhetnek a munkacsoportok munkájában is. Egy ilyen munkacsoport foglalkozik majd a közép- és kelet-európai könyvtárakkal való kooperációval. Az EBLIDA igen szorosan együttműködik az Európai Bizottság XIII/E-4-es főigazgatósággal az átfedések elkerülése érdekében. Ez év szeptemberében lesz az első hivatalos találkozó a két szervezet között.

Milyen támogatást kaphatnak a könyvtárak?

Az Európai Bizottság könyvtári programját sok helyen közzétették már. Itt csak utalok arra, hogy a könyvtári program saját *Web-site*-tal rendelkezik. Külö-

nösen a figyelmükbe ajánlom azt az újdonságot, hogy a közép- és kelet-európai együttműködés kérdéseinek külön nyitólapot szenteltek, ahonnan más könyvtári programokhoz (pl. PHARE) és kezdeményezésekhez is el lehet jutni a hálózaton a hipertextes kapcsolatok révén. Egy mostani hirdetésben például olyan könyvtárakat keresnek, amelyek projektek keretében szívesen tesztelnének újonnan kifejlesztett technikai megoldásokat.

A továbbiakban nem foglalkozom az olyan közismert támogatási lehetőségekkel, mint a PHARE vagy a TEMPUS program. Csak megemlítem a „Public Libraries Development Project”-et, az első könyvtári projektet, amely elnyerte a PHARE támogatását. (A projektben a Pest Megyei Könyvtár is részt vesz.) Itt utalok arra a nemzetközi könyvtári automatizálási konferenciára, amelyet 1996. április 11-től 13-ig Budapesten rendezett a XIII/E Főigazgatóság és az Open Society.

Június közepén Brüsszelben megbeszélést tartott az Európai Tanács elnöke, az Európai Unió külgazdasági kapcsolatokkal foglalkozó megbízottja és a magyar külügyminiszter. Ott megállapították azt, hogy Magyarország már minden feltételnek eleget tett ahhoz, hogy 1997. január 1-től részt vehessen a LEONARDO, a SOCRATES és a YOUTH FOR EUROPE programokban. Állást foglaltak emellett is, hogy Magyarország bekapcsolódhat a MEDIA II és a KALEIDOSKOP programba. A már korábban elhatározott ARIANE és RAPHAEL programokban nyomatékosan, külön fejezet foglalkozik a társult közép- és kelet-európai országok részvételével.

Most arra szeretnék rátérni, hogy mit rejtenek ezek a szépen hangzó rövidítések, és milyen lehetőséget nyújthatnak a magyar könyvtárak számára már a közeli jövőben.

Minden támogatási program az Európai Unió céljait szolgálja: azt, hogy Európa ne csak gazdasági téren váljon egységessé, ugyanakkor az egyes tagok megőrizték kulturális identitásukat. Ezért szabták meg alapvető feltételként, hogy egy-egy projektbe minél több országot kapcsolódjon be. A támogatás, amelyet az Európai Unió juttat, gyakran csak arra elég, hogy a nemzetközi együttműködés miatt felmerülő többletráfordítást fedezze. Ezenkívül mindig érvényesülnie kell az európai értékrendnek (ez az úgynevezett hozzáadott érték), és a projektektől elvárják azt is, hogy példaértékűek vagy innovatív jellegűek legyenek.

Az egyes programok alapjául az *akciótervek* szolgálnak – ezek jelölik ki a követendő irányt. Az akcióterveket többnyire csak egy tanácskozási és szakértői konzultációs időszakot követően, az említett zöld könyvek segítségével dolgozzák ki. Éppen a múlt héten jelent meg például a „Hogyan fogunk élni és dolgozni az információs társadalomban” c. zöld könyv, amelyhez egész Európából várják az észrevételeket. Az akciótervek adják meg tehát a kereteket, amelyekbe a *támogatási programoknak* illeszkedniük kell. Az egyes programokba *projektjavaslatok* benyújtásával lehet bekapcsolódni. A pályázatok kiírása és a benyújtási határidő között általában csak rövid idő, kb. három hónap áll rendelkezésre. Ezért fontos, hogy a pályázók már a meghirdetés előtt tájékozódjanak a program tartalmáról és mérlegelni tudják a programlehetőséget.

Az egyes programok aztán *akcióirányokra* tagolódnak, amelyeket *témáknak* is szoktak nevezni. Ezek keretében határozzák meg pontosabban, hogy milyen területeken várják a projektjavaslatok benyújtását.

Az itt ismertetett programok szövege – részben még előzetes formában – angol nyelven beszerezhető az EBLIDA titkárságán, de megtekinthetők az Európai Bizottság budapesti irodájában is.

A könyvtárakat leginkább érintő művelődési akciótervet 1994-ben hozták nyilvánosságra. Ennek keretébe tartozik az ARIANE program, a KALEIDOS-KOP program (ez művészeti kérdésekkel foglalkozik) és a RAPHAEL program. Hosszas tárgyalások után várhatóan ez év végén-a jövő év elején sor kerül pályázatok kiírására e két program keretében.

Az ARIANE programban, amely 1997–1998-ban zajlik majd, főként a fordítások ügyét fogják támogatni. A program 2. akcióiránya ahhoz ígér majd pénzügyi támogatást, hogy javítsák a polgárok könyvekhez való hozzáférését és olvasási lehetőségeit. Legalább három tagország hálózatainak, egyesületeinek vagy intézményeinek (például könyvtárainak) kell együttműködniük. Lehetőség van találkozók, szimpóziumok, rendezvények szervezésére, közös projektekre és személycserékre, utazási hozzájárulás és ösztöndíjak fedezésére. A cél az európai népek irodalmának, illetve történelmének kölcsönös megismerése; a könyvterjesztési, -reklámozási, fordítási információkhoz való hozzájutás megkönnyítése – a polgárok számára is; az érintett foglalkozási csoportokban a know-how európai szintű cseréje.

A RAPHAEL program a kulturális örökség (a múzeumok, könyvtárak és levéltárak) kérdésével foglalkozik az 1997–2000-es időszakban. Az európai együttműködést tartja szem előtt és a következő akcióirányokra tagolódik:

- az európai kulturális örökség konzerválása, megőrzése és fejlesztése,
- tapasztalatcsere és az alkalmazott technikák fejlesztése,
- a kulturális örökséghez való nyilvános hozzáférés biztosítása, a kulturális örökség közös használata és tudatos megóvása.

E két művelődési program keretében idén megszülettek a kísérleti projektekre szóló pályázati kiírások, amelyeket szeptemberben bírálnak el.

A képzési és továbbképzési programok közül

A SOCRATES program a képzés minden szintjét felöleli: az egyetemi, az iskolai oktatást, a nyelvtanítást, a felnőttoktatást, a távoktatást, a bevándorlók gyermekeinek oktatását stb.

A LEONARDO DA VINCI program elsőként foglalkozik az európai programok közül a szakmai továbbképzéssel. A folyamatos tanulás koncepciójából kiindulva a továbbképzés teljes területét lefedi, több országra kiterjedő projekteket, csereprogramokat és gyakorlati képzési lehetőségeket tartalmaz.

A YOUTH FOR EUROPE program speciálisan a fiatalok igényeihez igazodik, mégpedig a formális képzési és továbbképzési struktúrákat mellőzve.

A Közép- és Kelet-Európa országaival való együttműködést támogatja a torinói székhelyű „Európai Továbbképzési Alapítvány”. Az alapítvány figyelemmel kíséri és elemzi a továbbképzés fejleményeit a partnerországokban, ösztönzi a kelet-nyugati együttműködést, projekteket kezdeményez a TACIS és a PHARE bevonásával, technikai segítséget nyújt a TEMPUS programhoz.

Itt csak utalok az EUCLID egyesület tevékenységére (a név feloldása: European Association for Library and Information Education and Research, európai könyvtári és tájékoztatási oktatási és kutatási egyesület), amely pontosan ugyan-ezekkel a kérdésekkel foglalkozik a szűkebb könyvtári területen.

Visszakanyarodva az EBLIDA-hoz és az Európai Bizottság könyvtári programjához végül bemutatok egy olyan projektet, amelyet maga az EBLIDA bonyolít le az úgynevezett koncentrált akciók keretében. Ez az ECUP+, a „*European Copyright User Platform*” (az európai szerzői jogi felhasználók fóruma). A névben szereplő plusz jel azt jelenti, hogy egy korábbi projekt folytatásáról van szó. Az ECUP projekt azért indult, mert az elektronikus információfeldolgozás tisztázatlan szerzői jogi problémái miatt kérdésessé vagy éppenséggel lehetetlenné vált a könyvtári program keretében zajló projektek folytatása. Az is világossá vált, hogy a könyvtárosok a szerzői jogi problémákkal napi munkájuk során nincsenek kellően tisztában. Gyakran arról sincs tudomásuk, hogy milyen hatása lehet a jogtulajdonosok egyes törekvéseinek a könyvtárak funkciójára.

1994 végén indult az egy évre tervezett ECUP projekt, egyrészt azért, hogy tájékoztatási kampányt szerezzen a szerzői jogról a könyvtárosok számára, másrészt, hogy egy grémium kidolgozza a könyvtárak álláspontját a jogtulajdonosokkal folytatandó további vitákhoz. A grémium a könyvtáraknak az elektronikus szolgáltatásokkal kapcsolatos álláspontját mátrix-formában ábrázolta, amely magyarázattal együtt szerepel a projekt végső jelentésében. A kiadók képviselőivel az e mátrix felhasználásával folytatott első megbeszélések azt mutatták, hogy jó irányban léptünk. A megbeszélések folytatásához további pénzüsszegeket igényeltünk a Bizottságtól. Ez év januárjában hároméves időtartamra jóváhagyták az ECUP+ programot, amelynek céljai:

1. hogy folytassuk a tárgyalásokat a jogtulajdonosokkal és az elszámolóirodákkal a könyvtárak előjogairól az elektronikus szolgáltatások esetében, szerződés-mintákat alakítsunk ki a az elektronikus információk használati licenseihez;
2. hogy folytassuk az Európai Unió országaiban a könyvtárosok számára szervezett tájékoztató rendezvényeket és értékeljük e rendezvények tapasztalatait a jogtulajdonosokkal folytatott megbeszélések során;
3. hogy létrehozzunk egy tájékoztató központot a szerzői jogi kérdésekről és az Európai Unió ezzel kapcsolatos törvényhozásáról;
4. hogy tanácsokat adjunk a résztvevők számára a könyvtári program projektjeivel kapcsolatban;
5. hogy megerősítsük a könyvtárak pozícióját minden szerzői jogi vitában.

Az ECUP+ program egyik első eredményeként létrejött egy *moderált* levelező lista, amelyet elektronikus postai úton lehet elérni. Emellett a projekt számára létrehoztak egy Web-site-ot, amelyről el lehet érni minden releváns dokumentumot. A projektről rendszeresen beszámolnak az EBLIDA kiadványai.

*

Ebben az áttekintésben csak érzékeltetem, hogy milyen támogatási lehetőségek állnak már most és a közeljövőben az európai szintéren a magyar könyvtárak rendelkezésére. Ahhoz, hogy a holnap Európájában is fontos szerepet játszhas-

sanak a könyvtárak, másféleképpen kell gondolkodniuk: együtt kell működniük egymással, hálózatot kell építeniük, információkat kell cserélniük és újfajta szolgáltatásokat kell nyújtaniuk. Ha valaki részt vesz az Európai Unió támogatási programjaiban, az nem mindig jelenti azt, hogy közvetlen rendelkezésű pénzforráshoz jut; ilyen pénzüsszegek gyakran nem is állnak rendelkezésre. Épp ellenkezőleg, aki részt vesz egy projektben, az sok munkát és néha sok bosszúságot szerez magának. De eközben bekapcsolódhat a határokon is túlmutató együttműködésbe, ami segítheti őt és a könyvtárat, hogy újrafogalmazza, végső soron *biztosítsa* könyvtára helyét a formálódó információs társadalomban.

Barbara Schleihagen
Fordította: Hegyközi Iлона

Felhívás

a Magyar Olvasástársaság (HUNRA) első magyar olvasáskongresszusára

A Magyar Olvasástársaság öt évi működés után – nyolc hazai és egy európai olvasáskonferencia tapasztalatainak birtokában – felkészült arra, hogy az olvasásra neveléssel és az olvasáspedagógiával kapcsolatos nemzetközi és hazai, tudományos és gyakorlati eredményeknek méltó fórumot teremtsen, ezért:

SZIGETEK ÉS HIDAK

címmel

**1997. április 2–5 között megrendezi
az első magyar olvasáskongresszust Szegeden.**

A kongresszus célja, hogy bemutassa az olvasáspedagógia kérdéskörének rendkívüli összetettségét, az egyes szaktudományok ezzel kapcsolatos eredményeit, továbbá felmutassa a mindennapokban megszülető gyakorlati eredményeket, sikeres próbálkozásokat. A kongresszus jó alkalom a találkozásra, továbbképzésre, tapasztalateserére és kötetlen együttlétre mindazoknak, akik az olvasáspedagógiát a gyakorlatban művelik, vagy az olvasással kapcsolatos területeken kutatnak, szerveznek, irányítanak.

A kongresszus tervezett témái:

– Mi mindnyájan írók és olvasók vagyunk?!

Mit mutatnak az iskolai olvasásfelmérések? – Mit olvas a diák: kötelező és szórakoztató olvasmányok – Kinek írnak az írók és a tankönyvírók? – Mit olvastatnak és mit olvasnak a pedagógusok?

– Az irodalom élete és sorsa az iskolában – hidak és utak lélektől lélekig
Család és intézmény együttműködése az olvasásra nevelésben – Biblioterápia (olvasótábor, kórházi biblioterápia, Biblia-terápia) – Írás és olvasás a képzeletfejlesztés és a nyelvi nevelés szolgálatában – Az írásra és olvasásra nevelés alkalmi: műfordítás, dráma, nyelvtanulás, önképzőkör stb.

– „Nem olvas a gyerek”

Diszlexia – Az olvasáspedagógiai módszerek mellékhatásai – Másodlagos analfabetizmus, funkcionális analfabetizmus – Nyelvi-szociális hátrányok és kezelésük

– Az iskolai hétköznapi írásbelisége: dokumentumok és szövegformák az iskolában

A tankönyvek nyelve és közlésformái: az írásbeli tanulás tanítása – A pedagógusközösség és a diákság írásbeli érintkezési formái – A diákönkormányzatok írásbeli tevékenysége, diáksajtó, iskolai évkönyv, stb. – az írásbeliség új útjai: informatika és információs rendszerek az iskolában.

A kongresszus tematikáját a résztvevők hozzájárulásai (felajánlott előadásai, bemutatói, témajavaslati stb.) ismeretében véglegesítik a rendezők. A szerkezetágazó témaköröket változatos tevékenységi formákban (előadás, műhelybemutató, pódiumvita, csoportmegbeszélés, tapasztalatcsere stb.) tervezi feldolgozni a kongresszus, melyhez ideális teret nyújt a kiválasztott helyszín: a Csongrád Megyei Pedagógiai és Közművelődési Szolgáltató KHT szegedi Rendezvényháza.

Ha felhívásunk felkeltette érdeklődését, kérjük, szíveskedjék részvételi szándékát mielőbb az alábbi címen bejelenteni:

Rendezvényház KHT 6701 Szeged Pf. 544

6726 Szeged, Közép fasor 1-3.

Fax: (62) 431-391

Tel.: (62) 431-499, 431-599

Jelentkezési lapot és további értesítést kap minden érdeklődő a szervezőktől.